a publicis personis destinandis credere:] sed rei veritatem inquirere. Dat. prid. Kal. Maji, *Constantinop.* ARCADIO A. I. & BAUTONE CONSS. 385.

De viris potentioribus.

15. Iidem AA. Tatiano Præfecto præt. post alia.

TUnc[1] convenit potentiores[2] viros adesse judiciis, cum eorum præsentiam [in criminibus publicis[3]] per inscriptionem causa deposcat: licet in pecuniariis causis per procuratores litem sustineant. Dat. 15. Kal. Mart. *Mediolani*, VALENT. A. V. & NEOTHERIO CONSS. 390.

De forma libelli.

16. Imp. ARCAD. & HONOR. AA. Pasiphilo[4].

IN causis criminalibus dignum est[5], ut inscriptiones præponantur[6], quæ magnitudinem videlicet criminis, tempusque designent[7]: ut alterutram partem digna legum terrere[8] possit auctoritas[9]. Quod si fuerit statutum forte contemptum, hi, qui ex officio ingrediuntur secretarium[10], quinque librarum auri, condemnatione ferientur. Dat. 8. Id. Januar. OLYBRIO & PROBINO CONSS. 395.

De accusationis ordine.

17. Impp. HONOR. & THEOD. AA. Consulibus, Prætoribus & Trib. pleb. Senatui, S. D.

ACcusationis ordinem jam dudum legibus institutum servari jubemus: Ut quicunque in discrimen capitis accersitur, non statim[11] reus, qui accusari potuit, existimetur: ne subjectam innocentiam[12] feriamus. Sed quisquis ille est, qui crimen intendit, in judicium veniat, nomen rei indicet, vinculum[13] inscriptionis arripiat, custodiæ[14] similitudinem (habita tamen dignitatis[15] æstimatione) patiatur: nec impunitam fore noverit licentiam mentiendi[16], cum calumniantes ad vindictam poscat similitudo[17] supplicii. Nemo tamen sibi blandiatur objectu cujuslibet criminis, de se in quæstione confessus, veniam[18] sperans propter flagitia adjuncti, vel [pro] communione criminis consortium[19] personæ superioris optans, aut inimici[20] supplicio in ipsa supremorum suorum forte satiandus, aut eripi se posse confidens, aut studio, aut privilegio nominati: cum veteris juris auctoritas de se confessos, ne[21] interrogari quidem de aliorum conscientia sinat. Nemo igitur de proprio crimine confitentem, super conscientia scrutetur aliena. Dat. 8. Id. August. *Ravennæ*, ASCLEPIODOTO & MARINIANO CONSS. 423.

TIT. III.
DE EXHIBENDIS[22], ET TRANSMITTENDIS REIS.

Miles a præside captus, est magistro militum sub fida custodia remittendus. Bald.

1. Impp. VALENTIN. & VALENS AA. Valentino Consulari Piceni.

SI miles[23] in provincia repertus crimen publicum commiserit, eum Rector provinciæ sub custodia constituat: atque ita, vel causæ meritum, vel [etiam] personæ qualitatem ad Magistrum militum referat. Dat. 12. Kalend. Februar. *Mediolani*, VALENTINIANO, & VALENTE AA. CONSS. 365.

Non est quis in carcere ligandus antequam convincatur. Bald.

2. Imppp. GRAT. VALENT. & THEOD. AAA. Eutropio P. P.

NUllus[24] in[25] carcerem priusquam[26] convincatur, omnino vinciatur[27]. Ex[28] longinquo si quis est acciendus, non prius insimulanti, [id est, accusatori,] accommodetur adsensus, quam[29] solenni lege se vinxerit, [& in pœnam[30] reciproci stylo trepidante recaverit.] Ei vero qui reducendus erit, ad disponendas res suas, componendosque mœstos[31] penates[32], spatium coram loci judice, aut etiam Magistratibus sufficientium dierum non minus tamen triginta tribuatur, nulla remanente apud eum, qui ad exhibendum missus est, copia nundinandi[33]. Qui posteaquam ad judicem venerit, adhibita advocatione, jus debebit explorare quæsitum: ac tamdiu pari[34] cum accusatore fortuna retineri, donec repererit cognitio celebrata discrimen. Dat. 3. Kalend. Januar. *Constantinop.* GRATIANO V. & THEODOSIO AA. CONSS. 382.

Nullus debet exhiberi, ut reus ad judicium, nisi præcesserit judicis mandatum. Salic.

3. Imppp. VALENT. THEOD. & ARCAD. AAA. Drepanio Proconsuli Africæ.

NEminem[35] [in] judicio exhibendum esse præcipimus, nisi[36] de cujus exhibitione Judex pronunciaverit. Dat. PP. Non. Februar. *Mediolani*, VALENTINIANO A. III. & NEOTHERIO CONSS. 390.

TIT. IV.
DE CUSTODIA[37] REORUM.

In cognitione causæ criminalis quando partes sunt præsentes, debet statim de crimine quæri, quod si accusator præsto non sit, reus custodiri debet loco lucido, nec torqueri, vel ferro necti, vel a custodibus vexari.

1. Imp. CONSTANTIUS A. ad Florentium Rationalem.

IN[38] quacunque[39] causa reo exhibito, sive accusator existat, sive eum publicæ solicitudinis cura produxerit, statim debet quæstio fieri, ut noxius puniatur, innocens absolvatur. † Quod si accusator aberit ad tempus, aut sociorum præsentia necessaria videatur: id quidem debet quam celerrime procurari. Interea vero reum exhibitum non [per] ferreas[40] manicas, & inhærentes ossibus mitti oportet, sed prolixiores catenas[41] [si criminis qualitas etiam catenarum acerbitatem postulaverit,] ut & cruciatio desit, & permaneat [sub] fida custodia. Nec vero sedis[42] intimæ tenebras pati debebit inclusus, sed usurpata luce vegetari, [ac sublevari:] & ubi nox[43] geminaverit custodiam [in] vestibulis[44] carcerum, & salubribus locis recipi: ac revertente iterum die ad primum Solis ortum illico ad publicum[45] lumen educi, ne pœnis carceris perimatur: quod innocentibus miserum, noxiis non satis severum esse dignoscitur. † Illud etiam observabitur, ut neque his qui Stratorum[46] funguntur officio, neque ministris eorum liceat crudelitatem[47] suam accusatoribus vendere: & innocentes intra carcerum septa letho dare, aut subtractos audientiæ longa tabe consumere. Non enim existimationis tantum, sed etiam periculi metus Judici imminebit, si aliquem ultra debitum tempus inedia[48], aut quocunque modo aliquis Stratorum exhauserit, & non statim eum penes quem officium custodiæ est, atque ejus ministros capitali pœnæ subjecerit. Dat. Prid. Kalend. Jul. *Serdicæ*, CONSTANTIO A. VI. & CONSTANTIO C. CONSS. 353.

Gravioris criminis reus debet a judice apud acta audiri, & si deliquisse convincatur, non statim puniri debet, sed conjici in custodiam, & rursus productus interrogari. Nam hæc dilatio iram judicum moderatiorem reddit, ex Basilicis.

2. Idem A. & C. ad Evagrium P. P.

SI quis[49] in ea culpa vel crimine fuerit deprehensus, quo dignus claustris carceris, & custodiæ squalore videatur, auditus apud acta, cum[50] de admisso constiterit, pœnam carceris sustineat: atque ita postmodum eductus[51] apud acta audiatur. Ita enim quasi sub publico testimonio commemoratio admissi criminis fiet, ut judicibus immodice sævientibus freni[52] quædam temperies adhibita videatur. Dat. 3. Non. Febr. *Heracliæ*, CONSTANTINO A. VII. & CONSTANTIO C. II. CONSS. 354.

Carcer mulierum debet esse separatus a carcere masculorum. Bald.

3. Idem A. Acindino P. P.

QUoniam[53] unum carceris conclave permixtos sexu criminosos includit, hac lege sancimus, ut etiamsi pœnæ qualitas permixtione jungenda est, sexu[54] tamen dispares, diversa claustrorum habere tutamina jubeantur. Dat. Non. April. ACYNDINO & PROCULO CONSS. 340.

In AUTHENT. ut nul. judic. §. necessarium. col. 9. tit. 17. al. 9. Novell. 134. cap. 9.

H*Odie novo jure nullam mulierem pro pecunia fiscali, seu privata causa, aut pro crimine quolibet modo in carcerem mitti, aut includi, aut custodiri concedimus. Sed si pro fiscali aut privato debito pulsetur, per virum suum, aut quem alium legitime respondeat. Quod si noluerit vel respondere, vel persequi litem suam, legitime in rebus suis executio procedat. Si vero tale sit crimen, ut necesse sit eam*

1 *l.* 17. *C. Theod. h. t.* 2 Vide *l.* 25. & *Auth. Hoc jus. supr. de procurat. Nov.* 71. *c.* 1. 3 Aliud in pecuniariis causis. *d. l.* 25. adde *l.* 26. *d. tit. de procurat.* 4 Ex una & eadem *l.* 8. scil. *C. Theod. de jurisd.* hæc lex sumpta est, & lex 8. ℑ. *unde vi*, & *l.* 1. ℑ. *de abigeis.* 5 Vide quæ dixi ad *l.* 3. ℑ. *de his, qui accusar.* adde Cujac. 1. *observ.* 20. 6 Sumptum ex *l.* 8. *C. Theod. de jurisdict. lib.* 2. 7 Vid. *l.* 3. *ff. h. t.* 8 Tenere, *d. l.* 8. 9 Austeritas. *d. l.* 8. 10 *d. l.* 8. Secretarium, locus in quem judices solent convenire. In eundem locum certo tempore Carthagini admittebatur populus ad ordinaudum exactorem. adde *l.* 20. *C. Theod. de exactionib. in princ.* 11 Innocens nemo, si accusasse sufficiat. *Goth.* Corasium consule *epist. quæst. c.* 3. & latissime in his disputantem Anton. Corream *ad lib.* 5. *tit.* 1. *ordinat. Lusitaniæ.* 12 Innocentiam subjectam leges non feriunt. facit *l.* 12. ℑ. *h. t.* 13 *l.* 2. ℑ. *tit. prox.* vide *l.* 3. ℑ. *qui accusare.* Hodie consuetudine passim recepta nemo accusaturus se inscribere ad pœnam talionis cogitur: ut ea ratione valeat consuetudo per quam pœna talionis sit sublata. Bart. *in leg. si cui.* 7. *ff. h. t.* ne metu talionis quis ab accusando deterreatur, & delicta impunita sint, contra legum voluntatem. *l. ita.* 51. *in fin. ff. ad l. Aquil.* Quod in testibus locum habere negat Baldus in *cap.* 1. §. *injuria. de pace juramento firmanda*, *arg. l.* 1. §. *præterea. ff. ad leg. Cornel. de sicariis*, & *leg.* 2. *supr. de rebus credit.* Corsetus *sing.* 12. 14 Vid. *l.* 2. *infr. tit. proxim.* 15 Pœnæ judicantur majores vel minores dignitatis ratione. 16 Mendacia haud impunita. 17 Pœna talionis. *dict. l.* 2. *l.* 7. *l. ult.* ℑ. *de calumn. l.* 7. ℑ. *de vi publ.* de qua sæpius alibi dixi. 18 Nempe quia detexit alios criminis socios. Pœna igitur reo de se confesso non minuitur, ob id quod socios criminis indicarit. 19 Consolatio miserorum est habere pares. 20 Inimicus de se confessus sua confessione inimicum onerare non potest. 21 De se confessus, non potest de alio interrogari, adde Rolandum a Valle 1. *consil.* 16. *num.* 7. & 17. & *consilio* 73. *num.* 1. & 20. nisi in causis lege, vel statuto exceptis, alii tamen putant hoc hodie non servari. vid. Clarum 5. *sententiarum.* §. *ult. quæst.* 21. *versic. dictum socii.* utut sit, criminis confessio ad majorem inquisitionem sociorum habendam sufficit. Clarus *dicto loco*, *versic. retenta.* non ad diem præcise eis dicendum, aut quæstionem habendam, nisi in casibus & criminibus exceptis, & aliis, concurrente tamen aliqua suspicione. Clarus *dicto loco*, *versic.* 4. *si vero quæris. versic. successive. versic. sed quid.* Quid si reus socii, vel mandatoris delator, fuerit alias perjurus? causa cognita faciet etiam indicium ad quæstionem habendam. Clarus *dicto loco*, *versic. scias tamen.* Quid si duo socii criminis tertium aliquem accusent? faciunt indicium ad quæstionem, non ad condemnationem mortis. Paponius 22. *Arrestorum* 13. *n.* 2. 3. Clarus *dicto loco*, *versic. sed pœna.* Hic addendum, Socio criminis accusati fidem non haberi nisi jurato. Clar. *ibidem*, *versic. quæro.* An vulnerati accusatio oneret accusatum, vid. Clarum *ibid. versic. assertio vulnerati.*

22 *L.* 9. *Cod. Theod.* dixi ad *L.* 48. *ff.* 3. 23 *l.* 2. *Cod. Theod. h. t.* adde *l.* 6. *supr. de jurisd. omn. judic.* 24 *l.* 3. *Cod. Theod. h. t. Synops. Basil.* 60. *tit.* 1. *ex tit.* 35. *cap.* 16. 25 Nemo criminis accusatus in vincula prius conjiciatur, quam convictus fuerit. Quod si etiam longo intervallo abest, non exhibeatur ante, quam actor inscripserit. Nam cum is inscripsit, tum deinde vel eum exhiberi oportet, vel requirendum fieri: data ei dilatione dierum, quantum satis erit ad res suas disponendas, non minus triginta. *Synopsis dict. cap.* 16. 26 *l.* 5. *ff. h. t.* 27 Imo vinciri potest. *l.* 1. *vers. Interea.* ℑ. *tit. prox.* 28 *l.* 7. ℑ. *de calumniatoribus.* 29 Vid. *l.* 3. ℑ. *qui accusare.* 30 Pœna reciproci, pœna talionis. vid. *l. ult.* ℑ. *tit. prox.* 31 *d. l.* 3. *Cod. Theod. h. t.* 32 Penates, *dict. lege* 7. Spatium ad mœstos penates componendos. 33 Id est, *corruptelæ.* adde quæ scripsi ad *leg. unic.* ℑ. *de nundinis.* 34 Reus & accusator pariter & simul in custodiam publicam conjiciendi. *leg. ult.* ℑ. *titul. proxim.* vide Clar. 5. *sententiarum.* §. *ult. quæst.* 18. *versic. quando.* 35 *l.* 4. *Cod. Theod. h. t.* 36 Vide exceptiones apud Accursium.

37 *l.* 9. *C. Theodos.* 3. *pars tit.* 3. *lib.* 48. 38 *l.* 1. *C. Theod. h. t.* 39 Quum quis reus fit criminis, quodcunque tandem id fuerit, sive habuerit accusatorem, sive a publicis personis transmissus fuerit, statim quæstio fiat. Si vero paulum differri oporteat vel propter temporariam accusatoris absentiam, vel quia socii non adsint, interim ei tormenta non adhibeantur, nec ferramenta sint arctiora vel in parte interiori custodiæ includatur, sed particeps lucis esto. Nocte revertente in locis custodiæ humanioribus eum recipi oportet, ac illucescente die emitti, & solis lumine frui, ne sæpenumero etiam innocens in hisce tormentis perimatur. *vers. quod si accusat.* Non liceat autem custodibus inhumaniter eos tractare. Nam præses de salute sua periclitabitur, si hoc cognito, non statim capita custodiæ præpositis absciderit. *versic. Illud. Synopsis Basil.* 60. *tit.* 1. *ex tit.* 35. *cap.* 19. 40 Ferreæ manicæ. 41 Catenæ prolixiores. 42 Carceris locus. Sedes intima, in qua tenebræ multæ, lux nulla aut paucissima. Petrus Gregor. *Syntag.* 33. *n.* 10. adde quæ dixi ad *l.* 8. §. 9. *ff. de pœnis.* 43 Nox geminat custodiam. 44 *Vestibulum*, carcer. 45 *Publicum* lumen quod cuivis patet. 46 *Statorum*, Haloand. de quibus alias dixi. 47 Crudelitas stratorum adversus custodias, id est, reos custodia inclusos, *ut hic.* de eorum indulgentia in easdem vide *l.* 8. *ff. h. t.* 48 Adde *l.* 9. ℑ. *de Episc. aud.* 49 *l.* 2. *Cod. Theod. h. t.* Goth. Declarationem hujus l. vid. apud Zanger. *de tortur. reor. cap.* 5. *num.* 71. Ans. 50 *l.* 2. ℑ. *tit. prox.* 51 Educuntur ex carcere custodiæ apud acta. 52 Freni temperies judicibus severis injicienda, ne quem temere in carcerem conjiciant, vel conjectum detineant, vel damnent. 53 *l.* 3. *C. Theod. h. t.* 54 Mulieres a masculis in carcere separandæ. adde *l.* 1. ℑ. *divortio facto.*

custodiri:

custodiri: si quidem fidejussorem dare potest, ipsi credatur: si vero juraverit fidejussorem dare se non posse, *juratoriam cautionem præstet de judicii observatione. Sed si crimen gravissimum sit de quo accusatur, in monasterium vel asceterium mittatur, vel mulieribus tradatur, per quas custodiatur. Judices autem qui hæc non servant, si majores sint, viginti librarum auri pœnam: si minores, decem solvant. Obedientes autem eis in prædictis casibus, spoliati cingulo dentur in exilium.*

4. Imppp. VALENT. VALENS, & GRAT. AAA. ad Probum P. P.

AD[1] Commentariensem[2] receptarum personarum custodia observatioque pertineat[3]: nec putet hominem abjectum atque vilem objiciendum esse Judici, si reus modo aliquo fuerit elapsus[4]. Nam ipsum[5] volumus hujusmodi[6] pœna consumi, cui obnoxius docebitur fuisse qui fugerit. Si vero Commentariensis necessitate[7] aliqua procul ab Officio egerit: Adjutorem[8] ejus pari jubemus invigilare cura, & eadem statuimus legis severitate constringi. Dat. 3. Kal. Jul. *Contionati*, GRATIANO A. V. & PROBO CONSS. 371.

Causæ carceratorum debent velociter terminari. Bald.

5. Imppp. GRAT. VALENT. & THEOD. AAA. Eutropio P. P.

DE[9] his[10], quos tenet carcer inclusos, id aperta definitione sancimus, ut aut convictos velox pœna subducat, aut liberandos custodia diuturna non maceret. Jubemus autem ut intra tricesimum[11] diem semper Commentariensis[12] ingerat numerum[13] personarum, varietatem[14] delictorum, clausorum ordines, ætatemque vinctorum. [Quod si hæc prætermiserit,] Officium [quidem] viginti libras auri ærario nostro jubemus inferre: Judicem vero desidem ac resupina cervice tantum titulum gerentem, extorrem impetrata fortuna, decem auri libris multandum esse censemus. Dat. 3. Kal. Jan. *Constantinopol.* GRATIANO V. & THEOD. I. AA. CONSS. 380.

Græca constitutio Justiniani hic deest. Ejus quædam pars a Triboniano jam posita fuit in l. 22. supra de episcopali audientia, *sed integrior, & prolixior, quæ hic esse debuerat, injuria temporum oblitterata est. Ejus epitomen ex* l. 60. Basil. tit. 35. *& Antonio Augustino ita restituimus: nam multa idem Anton. Augustinus ad eam non pertinentia permiscuit.*

6.

Latine Antonii Contii.

NEminem[15] oportet injici custodiæ absque jussione magnorum magistratuum[16], aut locorum[17] defensorum. §. 1. Oportet autem episcopum[18] per quartam feriam[19], aut *parasceven* inquirere eos, qui sunt in custodia, quam ob causam inclusi sint, & siquidem servi sint, intra viginti dies emittere eos, vel castigatos, atque[20] etiam dominis redditos, aut si non appareant eorum domini, solvere ipsos. Si vero liberi sint pro[21] seditione[22] detenti, confestim[23] judicare ipsos, vel si pro alia quacunque causa, siquidem non habeant fidejussores, & pro criminibus detinentur, excepto crimine homicidii, statim eos judicari, si vero capitale crimen sit, intra triginta dies. §. 2. Si vero[24] majore postea dilatione necessaria existente, is, qui detinetur, non præbeat causam, committatur[25] suæ[26] juratoriæ cautioni, si absens fuerit. Si vero cædis est causa, siquidem ex delatione publicarum[27] personarum, intra sex menses judicetur. Scientibus publicis personis, quod si mentitæ fuerint, se iisdem subdendos pœnis. Si vero accusator, qui se inscripsit, auctor fuit ejus detentionis, detur reus sub fidejussione: vel si non reperiat fidejussores, maneat quidem in carcere: causa autem intra annum[28] terminetur. §. 3. Facta autem præsumptione, tanquam reus sit, in custodia maneat, donec causa terminetur. Si vero jam sententia lata est de inclusis, ea executioni mandetur, sive corporalis sit, sive pecuniaria. §. 4. In pecuniaria condemnatione potestatem habentibus cedere[29] bonis. §. 5. Episcopis[30] monentibus præsides, scituros se, & officium suum illaturos decem libras. §. 6. Habentibus etiam Episcopis potestatem deferendi principi, negligentiam (hisce in rebus) præsidum.

TIT. V.
DE PRIVATIS[31] CARCERIBUS INHIBENDIS.

Privati carceris crimen committentes, afficiendi sunt ultimo supplicio, & datur facultas judici de hoc crimine inquirendi. Salic.

1. Imp. ZENO A. Basilio P. P.

JUbemus[32], nemini penitus licere per Alexandrinam splendidissimam civitatem, vel Ægyptiacam diœcesim, aut in quibuslibet imperii nostri provinciis, vel in agris suis, aut ubicunque domi privati carceris exercere custodiam, viro Spectabili pro tempore Præfecto Augustali, & viris clarissimis omnium provinciarum Rectoribus daturis operam semperque futuris in speculis, ut sæpe dicta nefandissimorum hominum arrogantia modis omnibus opprimatur. Nam post hanc saluberrimam constitutionem, & vir Spectabilis pro tempore Præfectus Augustalis, & quicunque provinciæ moderator, majestatis[33] crimen proculdubio incursurus est, qui cognito hujusmodi scelere, læsam non vindicaverit majestatem. † Primatibus[34] insuper officiorum ejusdem criminis laqueis constringendis: qui simul atque noverint memoratum interdictum facinus in quocunque loco committi, proprios Judices de opprimendo nefandissimo scelere non protinus curaverint instruendos. Nam illud perspicuum est, eos, qui hoc criminis genus commiserint, etiam pro veterum legum, & constitutionum tenore, tanquam[35] ipsius majestatis[36] violatores ultimo[37] subjugandos esse supplicio. Dat. Kalend. Jul. *Constantinop.* LONGINO V. C. CONS. 486.

Notatur hic deesse Græca constitutio. Ejus epitomen Latine ediderat Contius ex lib. 60. Basil. tit. 55. *interprete Cujac.*

2 * 38.

COnstitutio jubet privatas custodias non fieri, & eos, qui fecerint, pœnæ subjici, & tot[39] dies manere in publico carcere, quot fuerit quis in privato ab eis inclusus, cujuscunque sint *conditionis, vel dignitatis:* amittere etiam[40] *eos causam, quam habent*, adversus inclusos, providentia *episcopi*[41], & præsidis: quod si neglexerit præses, & bonorum, & salutis periculum sustinebit.

TIT. VI.
SI REUS[42], VEL ACCUSATOR[43] MORTUUS[44] FUERIT.

1. * Epitome ex lib. 60. Βασιλ. titul. 56. cap. 1.

SI miles λιποτάκτης[45], (id est, desertor militiæ,) decesserit, solvitur[46] crimen.

Possunt plures de eodem crimine accusari in uno libello: & uno mortuo pendente processu, nihilominus durat instantia quoad reliquos. Bald.

2. Imp. ANTONINUS A.

ETsi Marcellus, qui crimine falsi[47] postulabatur, vita functus est, ac per hoc crimen in persona ejus sit extinctum, accusatio[48] tamen non est abolita: cum tam uxorem ejus, quam[49] te eodem crimine postulatos esse proponas. PP. 7. Kal. Octobr. LÆTO II. & CEREALE CONSS. 216.

Morte accusati liberatur accusator a prosecutione criminis instituti. Salic.

3. Idem A. Proculo.

SI is, quem homicidii[50], seu cujusvis criminis postulasti reum, vita functus est, frustra ob pœnam desertæ[51] accusationis conveniris: cum morte ejus crimen cum pœna sit extinctum, ac per hoc tibi adempta est necessitas accusationis. PP. 4. Kal. Octobr. *Romæ*, SABINO, & ANULINO CONSS. 217.

Etiam eo mortuo, qui fabricavit falsum instrumentum, si quis illo instrumento utatur scienter, potest accusari de falso. Bald.

4. Imp. ALEXAND. A. Veronitiano.

SI (ut proponis) causa pecuniaria[52] ad emolumentum tuum spectat, licet Annianus cui falsi[53] crimen auctor tuus intendebat, vita functus sit: non prohiberis, si quis adversus te instrumento quod in dubium vocatur, uti cœperit, accusationem instituere. Quamvis enim in persona principalis rei morte subducti jam subsistere non possit; tamen si[54] quis illo uti voluerit, intelligit se periculo criminis esse subjectum. PP. 6. Kalend. Januar. ALBINO & ÆMILIANO CONSS.

5. Imp. GORDIANUS A. Rufino.

DEfunctis reis publicorum criminum, sive ipsi per se ea commiserunt, sive aliis mandaverunt[55], pendente accusatione, præterquam si sibi mortem[56] consciverint, bona successoribus eorum non denegari notissimi juris est. PP. 7. Kal. Novemb. PIO & PONTIANO CONSS. 239.

1 *l.* 5. *C. Th. h. t.* 3. *Reg.* 20. *Act.* 16. & 17. 2 *Commentariensis*, qui in commentarium custodias refert ὑπομνηματογράφος. 60. *Synops.* 35. *cap.* 21. 3 *l.* 2. *ff. h. t.* 4 Fugiens ex carcere publico, delictum confiteri intelligitur: ideoque, etsi criminis innocens, punitur. *l.* 13. *ff. h. t.* Quid qui vinculis ruptis, aut effracto carcere, ostiove aperto, aufugit? capitaliter puniri negant Interpretes: Sed nec eum qui aufugere conatus est, nec aufugit, quive non legitime in carcerem conjectus est. Clar. 5. *sentent.* §. *ult. quæst.* 2. *vers. Tertio autem.* Quid si antequam in carcerem conjiceretur, accusatus aufugit? Hujusmodi fugam facere indicium ad quæstionem negant: quin spontanea præsentia ejus fugam purgari existimant. vide Clar. *dict. loco*, *vers. fuga.* Quid fuga militis ab exercitu? alias dixi. adde de fuga, *l.* 1. ℑ. *de servis fug. Novell.* 53. *cap.* 4. *l.* 15. ℑ. *de probat. l.* 7. §. 2. *ff. de suspect. l.* 28. *in fin. ff. de bon. libert.* 5 Idem in judice: si pecunia accepta reum absolvit. Paul. 5. *sentent.* 16. §. 12. 6 *Commentariensis*, cujus dolo vel negligentia custodia evadit, eandem pœnam sustinet quam is, qui effugit, sustinere potuit, *ut hic.* Negligentia tamen substituti, commentariensi non est capitalis. *vers. Si vero.* ℑ. *h. t.* vid. Boss. *c.* 4. *de comment.* vid. Clar. 5. *sentent. ult. quæst.* 68. Eodem modo judex cujus dolo reus legitimam pœnam evasit, pœnam quam absolutus pati debuit, sustinet. Paul. 5. *sentent.* 16. §. 12. Quid si Commentariensis muliere in custodiam conjecta abutitur? suspendio dignum esse putant. vid. Clar. 5. *sentent.* §. *Fornicator*, *vers. cum carcerata.* 7 Negligentia substituti vel adjutoris Commentariensis, pœnam Commentariensis justa ex causa absentis elevat. 8 *l.* 6. *Cod. Theod. h. t.* 9 Deest hic sententia integra, vide *d. l.* 6. 10 Diu Custodias in carcere detineri non oportet: sed cito vel absolvi, vel puniri. *Synops. Basil.* 60. *tit.* 35. *cap.* 21. 11 Commentariensis intra trigesimum diem debet numerum, & quantitatem custodiarum præsidi inculcare. Græci *lib.* 60. *Basil.* ita interpretantur καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἕως λ. ἡμέρας. 60. *Ecl.* 35. *cap.* 12. id est, per singulos dies usque in trigesimum diem. vid. Cuj. *c.* 10. *de præscript.* 12 Ὑπομνηματογράφος. *Syn. ibid.* 13 Τὴν γνῶσιν τῶν ἐγκεκλεισμένων, notitiam inclusorum. *Synops. ibid.* 14 Ποιότητα. *d. c.* 12. id est, qualitatem. 15 *Synops. d. c.* 21. 16 Adde regiæ urbis. *Synops.* 17 *Subaudi* in provinciis. *Synops.* Porro loci defensores, ἔκδικοι κατατόποι. 18 *l.* 22. §. 1. ℑ. *de episc. aud.* 19 Κατὰ τετράδην. alii κατὰ τετράδα. *Ecl. d. loco.* dixi ad *d. l.* 1. 20 Καὶ τοῖς, alii legunt, ἢ τοῖς. *Eclog. d. loco.* 21 Ἐπὶ ἀταξίᾳ. *Syn.* 22 Ἐπὶ ἀταξίᾳ, Græci hic ἐπὶ ταξίᾳ. *Ecl. ibid.* 23 Seditionis causa moram non recipit. *l.* 6. §. 9. *ff. de injusto rupto.* 24 Vid. Cujac. 20. *observat.* 13. 25 Vid. Cujac. *dict. loco.* 26 Ἐξωμοσία. *Synops.*

27 Vid. *l.* 14. ℑ. *de accusationib.* 28 Annus datur causis criminalibus custodiarum finiendis, *ut hic*, biennium, quoties rei causam non dicunt ex carcere. *l. ult.* ℑ. *ut intra cert. tempus.* 29 Ut ℑ. *qui bonis cedere.* 30 Vide quædam in editione Nivelliana ex Paratitlis Græcis & Theodoro Hermopolita.

31 *L.* 9. *Cod. Theod.* 11. 6. *Harm.* 14. *c.* περὶ ἰδιωτικῶν φυλακῶν, *l.* 23. *supr. de episcop. aud. l.* 39. §. 1. *ff. ad leg. Aquil.* excipe *l.* 25. *ff. ad leg. Jul. de adult. l.* 224. *ff. de verb. signif.* 32 *Synops. Basil.* 60. *titul.* 35. & *titul.* 55. *cap.* 1. 33 Ἱεροσυλίας, 60. *Eclog.* 35. *ex tit.* 55. *cap.* 1. 34 Primates officiorum. 35 *l. un. C. Theod. h. t.* 36 Καθοσιώσεων. *Ecl. d. loco.* 37 Pœna privatorum carceres habentium, *ut hic*, est & alia in *l.* 2. ℑ. *h. t.* hanc legem quidam extendunt ad judices qui quæstioni subjiciunt immeritos seu non torquendos. dixi ad *l.* 17. ℑ. *de quæst.* 38 Ad Mennam P. Prætorio. vid. Cujac. *hic.* 39 Prima pœna. 6. Harmenop. 14. *d. loco.* 40 Altera pœna. 41 *d. l.* 23. ℑ. *de episc. aud.*

42 *l.* 1. 2. 3. 4. 5. 6. ℑ. *h. t. l.* 3. *l.* 6. *ff. de public. judic. l.* 15. §. 3. 4. *ff. ad SC. Turpill.* 43 *l. ult. vers. idem observatur.* ℑ. *h. t. l.* 13. *ff. de publ. jud.* 44 60. *Eclog.* 36. *lib.* 59. *cap.* 2. Morte rei crimen extinguitur excepto crimine majestatis, proditionis, & insidiarum contra principem. *Eclog. d. loco*, *c.* 12. *l.* 20. *ff. de accusat.* repetundarum. *d. l.* 20. peculatus & de residuis. *l. ult. ff. ad l. Jul. peculatus.* mariti ab uxore veneno interfecti. *l.* 9. *in fin. ff. de jur. fisc.* hæreseos. *l.* 4. §. 4. ℑ. *de hæret.* & *Manichæis.* ἀποστασίας, *l.* 4. ℑ. *de apost.* sui ipsius interfectoris. vid. Clar. 5. *sent.* §. *ult. quæst.* 51. *vers. quæro nunc* & *seq.* & breviter: In quibus casibus pœna amissionis bonorum est imposita a lege, ipso jure potest de eo crimine tractari contra heredes, ad bonorum & fructuum inde perceptorum confiscationem. In causis vero pecuniariis, si lis contestata. Clar. *ibidem versic. scias etiam.* Quid, in cadaver mortui potestne judex aliquid statuere, vel ut suspendatur, vel ut exuratur? Quidam negant statui id posse: Sed tamen fatentur contrarium observari, & exempla simul apud Gallos, Castellanos, & Italos extare. Clar. *ibid. versic. sed hic incidenter.* Nequaquam vero delicto defuncti heredes obstringi, ultra vires hereditarias: multo minus pœna corporali puniri. Clar. *ibid. vers. ulterius*, & *versic. scias tamen.* 45 De reo desertæ militiæ. 46 Imo non solvitur. *l.* 4. ℑ. *de re milit. l.* 12. *t.* 36. 47 De reo criminis falsi. 48 Morte rei crimen extinguitur, at non accusatio. 49 Plures eodem libello de eodem crimine accusari possunt. 50 De reo homicidii seu cujusvis criminis mortuo. 51 Mortuo reo, accusator juste accusatione desistit, *ut hic*, & *l.* 15. §. 3. *ff. ad SC. Turpillian.* 52 *l.* 6. *ff. de publ. jud.* 53 De reo criminis falsi. *l.* 2. *supr. h. t.* 54 Etiam mortuo auctore falsi instrumenti, qui eo utetur, accusari potest. 55 De reis publicorum criminum. 56 De mandatore criminis alias dixi.

Kk

Si moritur accusatus, vel accusator appellatione pendente, finitur instantia etiam quoad bona.

6. Idem A. Juliano.

SI quis cum capitali [1] pœna, vel deportatione damnatus esset, appellatione [2] interposita, & in suspenso constituta, fati diem functus est, crimen morte finitum est. Idem observatur, & si accusator [3] pendente appellationis tempore ultimum diem obiisset. Sin autem relegationis pœnam sustinuit, & in parte bonorum damnatus appellatione usus est, etiam post mortem ejus nihilominus appellationis ratio examinabitur: cum desideretur, utrum valeat necne particularis publicatio. PP. 6. Kal. Aug. GORDIANO A. & AVIOLA CONSS. 240.

TIT. VII.

SI [4] QUIS IMPERATORI [5] MALEDIXERIT.

Ex levitate, vel insania maledicens Principi, non punitur, sed si per injuriam, Principis est æstimatio, utrum, & qualiter puniatur, quod facit ex causis, & personis. Bald.

1. Imppp. THEOD. ARCAD. & HONOR. AAA. Rufino P. P.

SI [6] quis modestiæ nescius, & pudoris ignarus, improbo, petulantique maledicto nomina nostra crediderit lacessanda, ac temulentia [7] turbulentus obtrectator *temporum* [*nostrorum*] fuerit; eum pœnæ nolumus subjugari, neque durum aliquid, nec asperum [volumus] sustinere: quoniam si [8] id ex *levitate* [9] processerit, contemnendum est: si ex *insania* [10], miseratione dignissimum: si ab *injuria*, remittendum [11]. Unde, integris omnibus, hoc ad nostram scientiam referatur, ut ex personis hominum dicta pensemus, & utrum prætermitti, an exquiri debeant, censeamus. Dat. 6. Id. Aug. *Constantinop.* THEOD. A. III. & ABUNDANTIO CONSS. 393.

TIT. VIII.

AD LEGEM JULIAM MAJESTATIS [12].

Si Judex contra constitutiones pronunciasse dicatur.

1. Imp. ALEXAND. A. Paulino.

ETiam ex aliis causis Majestatis crimina cessant meo seculo: nedum etiam admittam te paratum accusare Judicem propterea [13] crimine majestatis, quod contra constitutionem meam [eum] dicis pronuntiasse [14]. PP. 3. Idib. April. MAXIMO II. & JULIANO CONSS. 224.

De jurejurando.

2. [15] Idem A. Faustiniano.

ALienam sectæ meæ solicitudinem concepisti, quasi crimen majestatis sustineres, si servo tuo iratus [16] [esse] non perseveres, quod semper te facturum inconsulte juraveras [17]. PP. 3. Non. Febr. JULIANO II. & CRISPINO CONSS. 225.

Si crimen non probetur.

3. Imp. CONSTANTINUS A. ad Maximum P. U.

SI quis [18] alicui majestatis crimen intenderit, cum in hujuscemodi re convictus, minime quisquam privilegio [19] dignitatis alicujus a strictiore inquisitione defendatur: sciat se [20] quoque tormentis esse subdendum, si aliis manifestis indiciis accusationem suam non potuerit comprobare, cum eo, qui hujusmodi esse temeritatis [reus] deprehenditur. † Illum quoque tormentis subdi oportet, cujus consilio [21], atque instinctu ad accusationem accessisse videbitur, ut ab omnibus commissi consciis instituta vindicta possit reportari. PP. Kal. Januar. VOLUSIANO & ANNIANO CONSS. 314.

De tormentis.

4. Imppp. VALENT. VALENS, & GRATIANUS AAA. ad Olybrium P. U.

NUllus [22] omnino, cui inconsultis, ac nescientibus nobis fidicularum [23] tormenta inferuntur, militiæ vel generis, aut dignitatis defensione uti prohibeatur: excepta [24] tantum majestatis causa, in qua sola omnibus æqua conditio est. Datum 8. Id. Jul. VALENTINIANO N. P. & VICTORE CONSS. 369.

Quibus modis hoc crimen admittitur, & de ejus pœna. 1. De filiis damnatorum. 2. De his, qui pro illis supplicant. 3. De filiabus damnatorum. 4. De emancipatione, & rerum alienatione. 5. De uxoribus damnatorum. 6. De satellitibus, consciis, ministris, filiisque eorum. 7. De eo, qui conjurationem patefecit.

5. Impp. ARCADIUS, & HONOR. AA. Eutychiano P. P.

QUisquis cum [25] militibus, vel privatis [26], vel barbaris [27] scelestam inierit factionem [28], aut factionis ipsius susceperit sacramentum [29], vel dederit, de nece etiam virorum illustrium, qui consiliis [30], & consistorio nostro intersunt, Senatorum [31] etiam (nam & ipsi pars [32] corporis nostri sunt,) vel cujuslibet postremo, qui nobis militat [33], cogitaverit: (eadem enim severitate voluntatem [34] sceleris, qua effectum, puniri jura voluerunt) ipse quidem, utpote majestatis reus, gladio [35] feriatur, bonis ejus omnibus [36] fisco nostro addictis. §. 1. *Filii* [37] vero ejus, quibus vitam imperatoria specialiter lenitate concedimus, (paterno enim deberent [38] perire supplicio, in quibus paterni, hoc est, hereditarii criminis exempla [39] metuuntur) a materna, vel avita, omnium [40] etiam proximorum hereditate, ac successione habeantur alieni, testamentis extraneorum nihil capiant, sint perpetuo egentes, & pauperes, infamia eos paterna semper comitetur, ad nullos prorsus honores, ad nulla sacramenta perveniant: sint postremo tales, ut his perpetua egestate sordentibus, sit & mors solatium, & vita supplicium. §. 2. Denique jubemus etiam eos [41] notabiles esse sine venia, qui pro talibus unquam apud nos intervenire [42] tentaverint. §. 3. Ad *filias* [43] sane eorum, quolibet numero fuerint, Falcidiam tantum ex bonis matris, sive testata, sive intestata decesserit, volumus pervenire, ut habeant mediocrem potius filiæ alimoniam, quam integrum emolumentum ac nomen heredis. Mitior [44] enim circa eas debet esse sententia, quas pro infirmitate sexus [45] minus ausuras esse confidimus. §. 4. *Emancipationes* [46] [quoque] quæ a prædictis sive in filios, post legem dumtaxat latam, sive in filias fuerint collatæ, non valeant. *Dotes, donationes* [47], quarumlibet postremo rerum *alienationes*, quas ex eo tempore qualibet fraude, vel jure factas esse constiterit, quo primum memorati de ineunda factione ac societate cogitaverint, nullius statuimus esse momenti. §. 5. *Uxores* [48] sane prædictorum recuperata dote, si in ea conditione fuerint, ut quæ a viris titulo donationis acceperunt, filiis debeant reservare: tempore, quo usufructus absumitur, omnia ea fisco nostro se relicturas esse cognoscant, quæ juxta legem filiis debebantur: [&] Falcidia ex his etiam rebus filiabus tantum, non etiam filiis deputata [videatur.] §. 6. Id, quod de prædictis eorum [que] filiis cavimus, etiam de *satellitibus* [49] consciis, ac ministris filiisque eorum simili severitate censemus. §. 7. Sane si quis ex his in exordio initæ factionis, studio veræ laudis accensus, initam *prodiderit* [50] factionem, & præmio & honore a nobis donabitur. Is vero qui usus fuerit factione, si vel sero (incognita tamen adhuc) consiliorum arcana patefecerit [51]: absolutione tantum, ac venia dignus habebitur. Datum Prid. Non. Sept. *Ancyræ*, CÆSARIO & ATTICO CONSS. 397.

† *In libro Auredani sic in margine notatur: Ante has leges legitur a Bulgaro Græca constitutio. Sed alii non habent: quia Græca est. Sed ne quid Codici deesset, quod ad ejus restitutionem pertineret, adjiciendam existimavi legem ultimam ejusdem tituli* βασιλικῶν*, ut eam edidit, & interpretatus est Cujacius.*

1 Morte naturali, non adscita in reatu, capitale crimen extinguitur. adde *l.* 2. §. *qui testam. fac.* ut in reatu Libonis apud Tacit. *lib.* 2. 2 Vid. *l.* 3. §. *si pendente appell.* 3 *l.* 3. *in fin. ff. de accusat. l.* 1. *in fin. ff. ad SC. Turpill.* adde *l.* 10. *supr. de inofficioso.*

4 *L.* 9. *C. Theod.* 4. vid. *l.* 7. §. 3. *ff. ad leg. Jul. majest. can.* 83. *Can. Apost. can. paratus.* 23. *quæst.* 2. *Exod.*22. *vers.*28. *Num.*16. & 12. *Actor.*23. & *Proverb.* 17. & 20. *Epistol. ad Tit.* 3. 1. *Corinth.* 10. & 6. Harmenop. 14. Paul. 5. *sentent.* 29. §. 1. *in fin.* Tacit. *lib.* 1. 60. *Basil.* 36. *cap.* 13. Cujac. 10. *observ.* 10. adde & 5. *Decret.* 26. *de maleficis.* Goth. Placa *miscellaneorum criminalium lib.* 1. *cap.* 4. Contius *lib. singul. ad leg. Juliam majest. num.* 15. *pag.* 18. Menochius *de arbitr. jud. cas.* 377. Aym. Cravetta *cons.* 6. & 9. Mod. 5 Quid si quis in Curatorem aut consiliarium regis aliquem, aut coram Curia verbis injuriosis sit usus? vid. Arrestum apud Pap. 8. *Arrest.* 3. *Arrest.* 6. 7. 8. Goth. Adde Farinac. *de var. criminib. quæst.* 105. *inspect.* 10. Menoch. *de arbitr. Jud. quæst. Cas.* 377. Ans. 6 *l.* 1. *Cod. Theod. h. t.* 7 De temulentia & vino adde *l.* 12. *in fin. princ. ff. de custod. l.* 11. §. 2. *ff. de pœnis. l.* 6. §. 7. *ff. de re milit.* adde Bellovisan. *cap.* 3. *in fin. num.* 15. Clar. 5. *sentent.* §. *ult. quæst.* 60. *num.* 7. Ancharanum 2. *quæst.* 13. 8 *d. l.* 1. Harmenop. *d. loc.* 9 Κȣφότητος, Zonaras & Harmen. *d. loc.* 10 Ἐξ ἀκακίας Harmen. *d. loco.* i. e. *ex simplicitate*; & male: legendum est ἐξ ἀδικίας: sic apud Zonaram ὡς ἀδικȣ́μενος. De *furioso* dixi ad *l.* 13. *ff. de offic. præsid.* 11 Id est, condonandum. facit *l.* 2. *supr. de reb. cred.* ἄξιος ἐςὶ συγχωρήσεως. Harm. *d. loco.* Simile quiddam est Titi apud Xiphilinum in *Tito.* *Nemo, inquit, me injuria adficere, vel insequi contumelia potest, propterea quod nihil ago quod reprehendi mereatur: ea vero quæ falso de me dicuntur, prorsus negligo.* Ad eundem modum Julianus injurioso poëtæ Agamemnoni ignovit, Libanius *epist.* 6. Cæterum sunt qui hoc verbum *Remittendum*, ita accipiunt, ut intelligant reum majestatis *remittendum ad principem*: male tamen meo judicio. vid. Papon. 2. *Not. c. de crime de lese majesté.*

12 Dixi ad *Lib.* 48. *D.* 4. adde Menochium 2. *de arbitr. judic. quæst. casu* 377. 13 Judicare contra leges principum non est crimen læsæ majestatis, sed repetundarum, si judex pecunia corruptus judicet. vid. *l. ult.* J. *ad leg. Jul. repetund.* stellionatus, & falsi, si sine pecunia. *l.* 1. §. 3. *ff. de leg. Corn. de falsis.* Civiliter etiam tenetur judex eo casu. *Inst. de oblig. quæ quasi ex delicto.* 14 Similis est *lex* 2. *supr. de rebus creditis* & altera Alexandri *l.* 5. §. *famil. ercisc.* 15 Huc refer quod Paponius scribit 22. *Arrest. num.* 22. apud Gallos læsæ majestatis esse crimen a rege ad alium principem appellare. 16 Vid. *l.* 48. *ff. de reg. jur.* 17 Perjurio per nomen principis non contrahitur crimen læsæ majestatis. facit *l.* 2. §. *de reb. cred.* 18 *l. un. C. Theod. h. t.* 19 Cum de crimine majestatis quæritur, nulla dignitas a tormentis eximitur, Paul. 5. *sent.* 29. §. 2. *in fin. l.* 4. *in fin.* J. *h. t. l.* 16. J. & *l.* 10. §. 1. *ff. de quæst.* Ammian. 19. *ubi majestas pulsata defenditur, a quæstionibus vel cruentis nullam Corneliæ leges exemere fortunam.* Chrysost. *Homil.* 13. ἔνθα ἂν ἡ καθοσίωσις ἀξίωμα ȣ̓δὲν ὠφέλει. 20 Qui crimen læsæ majestatis probavit semiplene tantum, vel per indicia, torquetur una cum accusato & instigatoribus accusationis, *ut hic*, & 60. *Eclog.* 36. *c.* 16. 21 De instigatoribus accusationis. 22 *l.* 1. *Cod. Theod. de quæst. l.* 16. J. *de quæst.* Goth. Explicat hanc l. Zanger. *de tortur. reorum cap.* 1. *num.* 71. Ans. 23 Fidiculas ob id dici Isidorus putat 5. *Etymol.* 27. quod eis rei in eculeo torquentur, ut fides inveniatur. Ungulas etiam vocari puto. Fidicularum meminit Prudentius in hymno ςεφάνων.

24 Vid. *l.* 3. §. *h. t. l.* 16. J. *de quæst.* 25 *l.* 3. *Cod. Theod. ad leg. Corn. de sicar.* Quibus modis crimen majestatis admittitur. *Goth.* Poterant sufficere, quæ ad hanc legem notavit eruditissimus Gothofredus; sed vide tamen qui voles Covarruviam *lib.* 2. *var. resol. cap.* 8. Grammaticum *decis.* 6. *n.* 15. Benedictum Capram *in reg. conclus.* 76. Menochium *de arbitr. jud. cas.* 360. Bossium *tit. de requisitione n.* 121. & *tit. de crimine læsæ majestatis.* Mod. 26 *Privatis, barbaris, d. l.* 3. *Privatorum* nomine intelligit paganos, non milites. 27 Quid? Exteri in exterum principem num committunt crimen læsæ majestatis? Clarus negat 5. *sentent.* §. *læsa majestatis.* 11. *vers. vide quandoque* 1. adde *Clem. pastoralis, ubi gloss. in verbo, non subsunt, de re judicat.* Quid clerici, quos putant ab indepto clericatu, subditos Principis sui esse desinere? Negant doctores committi ab iisdem crimen læsæ majestatis: quod falsum esse censeo. Ideoque merito Principes contrarium observant. Clar. *d. loco. vers. hinc infertur.* 28 Factio scelesta; adde Paul. 5. *sent.* 29. §. 2. 29 Sacramentum factionis suscipere, dareve. 30 Vid. Clar. 5. *sentent.* §. *læsa majestatis.* 11. *versicul. Quæro etiam negando.* vid. Mynsing. 5. *resp.* 44. 31 6. *Harm.* 6. 32 Senatus pars corporis imperatorii, & econtra, *l.* 8. J. *de dignitatib.* 33 Harmenop. *d. loc.* Duces exercituum intelligit Paponius 2. *Nota* 7. *c. de crime de lese majesté.* 34 Primum speciale criminis læsæ majestatis. Nuda voluntas hic punitur, vide quæ scripsi ad *l.* 18. *ff. de pœn.* adde Clar. *d. loco. versic. scias autem. l. ult.* J. *h. t.* 35 Prima pœna reorum læsæ majestatis mors. *l.* 3. *ff. h. t.* §. 3. *Instit. de publ. jud.* consuetudine quorundam locorum solent in partes secari. Clarus *d. loco vers. sed quæro.* Remissum tamen legimus hoc crimen aliquando. vid. Papon. 22. *Arrest.* 1. *n.* 3. 36 Pœna secunda confiscatio bonorum omnium, quæ ipso jure fit, licet non sortiatur effectum ante sententiam. adde *l. ult.* J. *h. t. l. ult.* J. *de bon. proscr.* 6. Harmenop. 14. 37 Secundum speciale. adde §. 5. J. *h. t.* Quid filiæ? vid. §. 3. J. *hic.* Quid filii naturales? idem quod in filiis legitimis, communis opinio apud Clar. *d. loco, versic. sed nunquid.* Quid si legitime concepti sunt & nati ante delictum? Communi opinione apud Alciat. *cons.* 467. *n.* 7. negatur hanc legem ad eos pertinere: sed ad conceptos & natos post patris damnationem, ut scilicet eis denegetur legitima. Clar. *d. loco, vers. fuit etiam.* Quid nepotes ex filiis? ad eos etiam pertinet hæc constitutio, non tamen ad pronepotes, communis opinio. Clar. *d. loco, vers. præterea.* Quid masculi ex filiabus? Idem esse volunt, sed non ultra filios id extendi. Clar. *d. loco.* Illud adjiciendum est, hanc pœnam communi opinione ad eos tantum pertinere, qui in ipsum principem committunt, non adversus eum, qui superiorem aliquem recognoscit. Clar. *d. loco, vers. unum tamen.* adde Cic. *epist. ad Brutum* 15. 38 Vide quæ scripsi ad *l.* 26. *ff. de pœnis.* vid. Capitolin. in *Marco Antonino.* 39 Exempla criminis hereditarii metuuntur: & quidem præsumptione quadam. de qua vid. Alciat. 1. *præsumpt.* 24. 40 Imo non omnium. *l.* 9. *ff. h. t.* 41 Tertium speciale, de his qui supplicant pro læsæ majestatis reo. 42 Pœna supplicantis pro reo majestatis. 43 Quartum speciale de filiabus. 44 Mitius agitur cum mulieribus, quam cum masculis, hoc est, mitius puniendæ, vid. Tiraq. *de pœn. causa* 9. *l.* 38. §. 7. *ff. ad leg. Jul. de adult. l.* 6. *ff. ad l. Jul. peculat.* 45 Sexus infirmus minus audere præsumitur. 46 Quintum speciale de emancipationibus, dotibus, donationibus. *l.* 6. §. 1. J. *h. t.* adde & de solutionibus reo factis, *l.* 8. J. *h. t.* 47 *l.* 31. *in fin. ff. de donat.* 48 Sextum speciale de uxoribus. 49 Septimum speciale de satellitibus: vide quæ notavi ad *Nov.* 117. *c.* 8. 50 Octavum speciale de conjurationis ac criminis læsæ majestatis indicibus. Est vero exceptio ad *l.* 10. *supr. de testib. l. ult.* §. *de accus.* 51 Ignoscitur interdum reo se offerenti. vid. *l.* 13. *ff. de custod.*

De morte rei. 1. De alienatione & manumissione. 2. De servis in dominum torquendis. 3. De morte rei.

6. Ex lib. 60. Basilic. tit. 36.

MAjestatis rei etiam post [1] mortem tenentur, & confiscatur eorum substantia: & post mortem hoc crimen moveri incipit, & memoria defuncti damnatur, & res ejus heredibus auferuntur: nam ex eo tempore, quo hanc cogitationem subiit, propter cogitationem dignus est pœna. §. 1. Qui vero incidit in hoc crimen, neque [2] vendere potest, neque manumittere, neque ullo modo alienare, nec recte ei solvit debitor. §. 2. Sed & [3] servi in eum torquentur. §. 3. Et mortuo eo res ejus servantur, quia existente herede agi oportet.

De morte rei. 1. De servis in dominum torquendis.

7. Paulus libro singulari de publicis judiciis.

MEminisse oportebit, si quid contra majestatem Imperatoris commissum dicatur, etiam [4] post rei mortem id crimen instaurari solere, postea quam D. Marcus Drunciani [5], utpote senatoris, qui Cassiani furoris socius [6] fuerat, bona post mortem fisco vindicari jussit [7]: & nostro tempore multis heredibus ablata sunt. §. 1. In hoc item crimine, quod ad læsam majestatem Imperatoris pertinet, etiam [8] in caput domini servi torquentur.

De morte rei. 1. De servis in dominum torquendis. 2. De morte rei.

8. Marcianus lib. 1. de publicis judic. ad legem Juliam Majestatis.

POst D. Marci constitutionem hoc jure uti cœpimus, ut etiam [9] post mortem nocentium hoc crimen inchoari possit: ut convicto mortuo memoria ejus damnetur, & ejus bona successori ejus eripiantur: nam ex quo sceleratissimum quis consilium cepit, exinde quodammodo sua mente punitus [10] est. Sic & divi Severus & Antoninus constituerunt, ex quo quis tale crimen contraxit, neque alienare [11] neque manumittere eum posse: nec ei solvere [12] jure debitorem, magnus [etiam] Antoninus rescripsit. §. 1. In hac causa [13] in caput domini servi torquentur, *id est*, propter causam majestatis. §. 2. Et si decesserit quis: propter incertam personam successoris, bona observantur [14], si in causa majestatis fuisse mortuus arguatur: ut Severus & Antoninus literis ad Rationales [15] missis rescripserunt. Dat. 3. Non. Mart.

TIT. IX.

AD LEGEM JULIAM DE ADULTERIIS [16], ET STUPRO [17].

An mulieres accusare possint.

1. Impp. SEVERUS [18], & ANTONINUS AA. Cassiæ.

PUblico judicio non habere mulieres [19] adulterii accusationem, quamvis de matrimonio suo violato queri velint, lex Julia declarat: quæ cum masculis jure mariti accusandi facultatem detulisset, non idem fœminis privilegium detulit. PP. 13. Kalend. August. LATERANO, & RUFINO CONSS. 198.

De lenocinio.

2. Iidem AA. Cyro.

CRimen lenocinii [20] contrahunt, qui deprehensam in adulterio uxorem in matrimonio retinuerunt [21], non qui suspectam [22] adulteram habuerunt. PP. Kal. Jul. ANULINO & FRONTONE CONSS. 200.

De servis torquendis.

3. Imp. ANTONINUS A. Juliano.

NOn solum [verba] legis Juliæ de adulteriis coërcendis, sed etiam sententia, per quæstionem quoque servorum, sive ancillarum crimen admissum probare volentis, ad earum tantum personarum servos [23] ei rei exhibendos pertinet, de quibus specialiter comprehendit, id est, mulieris, & patris ejus, non naturalis, sed justi dumtaxat, quos intra sexagesimum [24] diem ex dissolutione matrimonii numerandum, manumitti, vel distrahi prohibet, & quorum dominis caveri præcipit, si defuncti fuerint in quæstione, vel facti deteriores, secuta absolutione. PP. 15. Kal. August. ANTONINO A. IV. & BALBINO CONSS. 214.

De adultero occiso.

4. Imp. ALEXAND. A. Juliano Proconf. Narbo. provinciæ.

GRacchus [25], quem Numerius in adulterio [26] noctu deprehensum interfecit, si [27] ejus conditionis fuit, ut per legem Juliam impune occidi potuerit: quod legitime [28] factum est, nullam pœnam meretur. Idemque filiis ejus, qui [29] patri paruerunt, præstandum est. Sed si legis auctoritate cessante inconsulto [30] dolore adulterum interemit, quamvis homicidium perpetratum sit, tamen quia, & nox [31], & dolor justus factum ejus relevant, potest in exilium dari. PP. sine die, & consule.

De quinquennii præscriptione.

5. Idem A. Vadanti.

ADulter post [32] quinquennium quam commissum adulterium dicitur, (quod continuum numeratur) accusari non potest: easque præscriptiones [33] legibus reo datas auferri non oportet. PP. Id. Jun. MAXIMO II. & ÆLIANO CONSS. 224.

De marito accusante adulterii.

6. Idem A. Sebastiano.

JUre [34] mariti adulterii accusare volenti, sexaginta [35] dies utiles [36] computantur: quibus in publico ejus facultas fuerit apud quem reus, vel rea postulari potest. Et cum præterierint dies isti utiles, maritus quoque jure extranei agere potest. Et qui confidit accusationi, calumniæ [37] notam timere non debet: nam ad probationem sceleris Divi Parentes mei quæstionem de mancipiis eodem modo haberi permiserunt, quasi jure mariti ageretur. PP. 2. Id. August. MAXIMO II. & ÆLIANO CONSS. 224.

De virgine violata.

7. Idem A. Herculano.

PRopter violatam virginem [38] adultam, qui postea maritus esse cœpit, accusator justus non est, & ideo jure mariti crimen exercere non potest, nisi puella violata [39] sponsa ejus fuerat. Sed si ipsa injurias suas adsistentibus [40] curatoribus [41], per quos etiam negotia ejus gerenda sunt, persequatur, Præses provinciæ pro debita tanto delicto, si probetur, severitate examinabit. PP. 12. Kal. Jun. MAXIMO II. & ÆLIANO CONSS. 224.

Ne eodem tempore adulter & adultera accusentur.

8. Idem A. Domno.

REos adulterii [42] duos [43] simul marem & fœminam ex eadem [44] causa fieri lex Julia de pudicitia vetat [45]: sed ordine [46] peragi utrosque licet. PP. Idib. Jun. JULIANO II. & CRISPINO CONSS. 225.

De lenocinio.

9. Idem A. Proculo.

CAstitati temporum meorum convenit, lege Julia de pudicitia [47] damnatam in pœnis legitimis [48] perseverare. † Qui autem adulterii, damnatam, si quocunque modo pœnam capitalem [49] evaserit, sciens duxerit [50] uxorem [vel reduxerit [51],] eadem lege ex causa lenocinii punietur. PP. 7. Kal. Februar. JULIANO II. & CRISPINO CONSS. 225.

De pactis, de prævaricatione, de pretio pro comperto stupro accepto.

10. Idem A. Demetriano.

DE crimine adulterii pacisci [52] non licet, & par [53] delictum est accusatoris prævaricatoris, & defugientis [54] veritatis inquisitionem. † Qui autem pretium [55] pro comperto stupro accepit, pœna legis Juliæ de adulteriis tenetur. PP. 5. Non. Maji, FUSCO & DEXTRO CONSS. 226.

An maritus retentam in matrimonio accusare possit.

11. Idem A. Narvano.

CRimen adulterii maritum retenta in matrimonio uxore inferre non [56] posse, nemini dubium est. PP. Kal. Septembr. ALEXAND. II. & MARCELLO CONSS. 227.

1 Nonum speciale. Crimen majestatis post mortem objicitur, de quo vid. *l.* 7. *l. ult.* J. *l. ult. ff. h. t. l.* 6. §. 11. *ff. de injust. l.* 1. §. 3. *ff. de suis. l.* 20. *ff. de accusat.* §. 5. *Inst. de heredit. quæ ab intest.* 60. *Ecl.* 36. *c.* 20. & *c.* 12. Quinquennio tamen id præscribi posse putant. vid. Clar. *d. loco. vers. Item in fin.* 2 Vid. *l.* 5. §. 4. *supr. h. t.* 3 Vid. *l.* 7. *in fin.* J. *h. t.* 4 Vide *l.* 6. *in fin.* §. *h. t.* 5 *Depitiani*, alii *Epigrani.* vid. Cujac. 6. *obs.* 19. *in fin.* 6 Et gener Avidii Cassii. 7 Imo D. Marcus Drunciano pepercit. vid. Capitol. & Volcatum Gallicanum. *Drunciani* hic non esse legendum Cujacius monet, *d. loco.* 8 Decimum speciale, Servi torquentur in dominum majestatis accusatum, de quo *l.* 6. §. 2. *supr. h. t. l.* 1. J. *de quæst.* vid. *l.* 1. 2. 3. 4. *C. Th. Ne præter crimen majest. servus dominum, vel patronum libertus seu familiares accuset.* 9 Dixi ad *l.* 6. *supr. h. t.* 10 Privatus. 11 Dixi ad *l.* 5. §. 4. §. *h. t.* 12 Quod est contra regulam juris communis, *l.* 41. *ff. de solut. l.* 46. *ff. de jure fisci.* 13 Dictum in *l.* 6. §. 2. *supr. h. t.* 14 *Sequestrantur.* 15 Vid. *leg. ult. supr. de advoc. fisci.*

16 §. 4. *Inst. de publ. jud.* 60. *Ecl.* 37. περὶ μοιχείας, huc refer Clar. 5. *sentent.* §. *adult.* vid. *L.* 48. *D.* 5. 17 Adulterium quid differat a stupro, vid. *l.* 101. *ff. de verborum signif.* 18 Leges de mœchis, SERVUM tulisse ait Dio in ejus v. & 300. millia mœchorum sub eo accusata. 19 Mulier lecti sui injuriam adversus virum persequi non potest: id est, de adulterio cum virgine aut vidua commisso virum accusare non potest. 6. Harm. 2. §. 5. Zonar. *c.* 48. *Apost. August. de verbis Apost. serm.* 4. cum aliena uxore hodie potest. *Novell.* 117. *c.* 9. *Novell.* 134. *c.* 10. potest etiam mulier in maritum retorquere crimen. *l.* 13. §. 5. *ff. h. t.* olim repudiari etiam potuit, vel si impudice vixisset. vid. Eusebium 4. *c.* 17. Goth. Secus jure Canonico *c.* 4. *nemo caus.* 32. *q.* 4. *c.* 20. *apud nos.* & *can. ult. quæst.* 5. vid. Wurmser. *pract. tit.* 36. *obs.* 7. *num.* 3. Ans. 20 Harmenopulus dicit cæsos relegari. 6. *tit.* 2. *in fin.* 21 *l.* 2. §. 2. *in fin. l.* 29. *ff. h. t.* Paul. 2. *sentent.* 26. §. 2. Idem Paulus apud Rufinum *tit.* 4. *collat. leg. Mosaic.* 22 *l.* 30. *vers. In primis.* J. & *l.* 26. *ff. h. t. l.* 34. §. 1. *ff. de ritu nupt.* 23 *l.* 12. §. 1. *ff. qui & a quibus manumiss.* Servi mulieris de adulterio accusatæ, sed & patris mulieris torqueri possunt adulterii detegendi causa: nec possunt intra sexagesimum diem dissoluti matrimonii alienari vel manumitti, ne alioquin pereat adulterii probatio. 24 Vid. *l.* 6. J. *h. t.* 25 Adulterum noctu deprehensum marito impune licet occidere: sed & si filii ejus ei obtemperantes occiderint, extra noxam sunt. Quod si præcipiente lege hoc non facit maritus, ignoscitur ei, quia & noctu deliquit, & facti dolore permotus, ideoque tantum relegatur. *Syn. Basil.* 60. *tit.* 37. *c.* 45. 26 60. *Eclog.* 37. *c.* 44. ἐν συμπλοκῇ. 6. Harmen. 2. in adulterio, inquam, uxoris. Harm. *ibi.* facit *l.* 10. §. 1. *ff. soluto.*

27 Non omnem adulterum in adulterio licet interficere. *l.* 24. *ff. ad l. Jul. de adult.* 28 Vid. *l.* 151. *ff. de reg. juris*: facit *lex* 25. *supr. de administ. tut.* 29 *Eclog. d. loco.* vid. *l.* 4. *ff. de reg. juris.* Seneca 1. *controv.* 4. *Vir fortis in bello manum perdidit, deprehendit adulterum cum uxore ex qua filium adolescentem habebat: imperavit filio, ut occideret. Non occidit, adulter effugit, abdicat filium.* vide eundem Senec. 1. *decl.* 4. 30 Vide *l.* 38. §. 8. *ff. h. t.* 31 Nox & dolor justus factum elevant. 32 Adulter post quinquennium accusari non potest. *l.* 28. J. & *l.* 29. §. 7. *ff. h. t.* Adulterii actio intra quinquennium continuum tantum intenditur. 6. Harm. 2. & 60. *Ecl.* 39. *c.* 45. 33 Exceptiones legum auferri non oportet. 34 Intra sexaginta dies post repudium, hoc est, diremptum matrimonium, si uxorem adulteram vir accuset, calumniæ pœnam nihil est quod metuat, sin post sexaginta dies id faciat, calumniæ notam subit. *Syn. Basil.* 6. *tit.* 2. §. 19. 35 Intra sexaginta dies a divortio vir jure mariti accusare potest, ab inde jure tantum extranei. *l.* 3. *supr. h. t. l.* 11. §. 6. *l.* 14. §. 2. *ff. h. t.* 6. Harmenop. 2. §. 19. Tacit. 2. 36 *l.* 1. *ff. de divers. temporal. præscr.* 37 Vid. *l.* 15. §. 2. *ff. ad SC. Turpill.* 38 Hanc vocem *virginem* quidam expungunt: Alii ita, *virginem quæ postea adulta esse cœpit.* 39 Rem paucis ita definio: Nemo potest agere de uxore, antequam sponsam eam haberet, violata *l.* 13. *in fin. ff. h. t.* de sponsa violata potest sponsus agere. *d. l.* 13. §. 3. nisi alteri quam sponso nupserit. *l.* 11. §. 7. *ff. h. t.* maritus factus potest de ea violata, cum sponsa esset, agere, non tamen jure mariti. *d. l.* 13. §. 6. ergo extranei potest? Extranei hodie non possunt. *l.* 30. *versic. extraneos.* J. *h. t.* alia quædam vide apud Cujac. 6. *observ.* 16. & 20. *obs.* 16. 40 *Subsistentibus*, Hal. 41 *l.* 4. §. *de autor. præstanda.* 42 Aliud in incesto. *l.* 7. *in fin. ff. h. t.* 43 *l.* 15. *in fin. l.* 39. §. 6. *l.* 32. *in fin. ff. h. t.* 44 Ex diversa non vetatur. *d. l.* 32. *in fin.* 45 In Gallia id non servatur. vid. Papon. 11. *Arrest.* 9. *n.* 2. *in fin.* 46 Ut incipiat a quo velit. 47 Jurisconsulto dubitanti: de eo vid. Lampridium *in Alexandro.* 48 De quibus vid. *l.* 30. *in fin.* 49 Hinc colligunt, Alexandrum primum constituisse, ut adulterium capitale esset. vid. *d. l.* 30. *in fin.* 50 *l.* 29. §. 1. *ff. h. t.* 51 *l.* 33. §. 1. *ff. h. t.* 52 Pacisci de adulterio non licet. *l.* 18. *supr. de transact.* 60. *Ecl.* 37. *c.* 49. vid. Cujac. 6. *obs.* 11. Hotom. 21. *Illust.* Cujac. 20. *observ.* 10. Forcat. 5. *Cupid. num.* 2. Donel. *ad d. l.* 18. 53 Paria sunt maritum prævaricari, postquam accusaverit adulterum uxoris, & fugere inquisitionem veritatis, hoc est adulterii commissi. *Synops. h. t. c.* 49. 54 *Rei fugientis*, Cujac. *hic.* verum ita Græci legunt, ut hic excusum. 55 Adulterii tenetur qui pretium pro comperto stupro accepit. *l.* 29. §. 2. *ff. h. t. l.* 5. *ff. de cond. ob turp. l.* 37. *in fin. ff. de minorib. l.* 8. *ff. quod met. causa.* 56 *l.* 11. §. 10. *l.* 26. *ff. h. t.* hodie potest, *Auth. prox. infr. h. t.* vid. Cujac. 20. *observ.* 15. ubi de differentia *adulteri* & *adulteræ.*